

Przeczytaj fragment książki Zbigniewa Herberta „Barbarzyńca w ogrodzie”

Kim jest dla nas architekt? To ten, który sporządza plany. Czy zachowały się plany średniowiecznych katedr? Dopiero od połowy XIII wieku.[...]

Szczęśliwym trafem zachował się jednak dokument, który pozwala wejrzeć w warsztat architekta dokładniej i głębiej niż wszystkie zachowane przekazy i plany. Jest to pierwszy i jedyny znany nam średniowieczny podręcznik architektury, mała encyklopedia wiedzy o budowaniu, a zarazem zeszyt notatek i rysunków, praktycznych rad i wynalazków. Mowa o albumie Villarda de Honnecourt. Niestety, trzydzieści trzy karty pergaminu, które doszły do naszych czasów, stanowią zaledwie połowę dzieła. Brak całej części poświęconej konstrukcji drewnianej i ciesielstwu, które dla budowniczych katedr miały kapitalne znaczenie. Mimo to materiał zawarty w tym *vademecum* architekta aż przelewa się poza karty zeszytu. Czegóż tam nie ma? I mechanika, i geometria, i trygonometria praktyczna, i szkice katedr, rysunki zwierząt, ludzi, ornamentów i detali architektonicznych. Bo też Villard, pochodzący z małej wioski pikardyjskiej Honnecourt, był człowiekiem o zachłannej ciekawości. Podróżował wiele, widział sporo gotyckich katedr w Meaux, Laon, Chartres, Reims, był także w Niemczech i Szwajcarii, dotarł nawet na Węgry - a wszędzie rysował i notował interesujące go rzeczy: plan chóru, konika polnego, rozetę, lwa, twarz ludzką wylaniającą się z wzoru liścia, zdjęcie z krzyża, akty, postacie w ruchu. Jedne rysunki są schematyczne, wpisane w prostokąt lub w trójkąt, jakby Villard prowadził ciężką rękę rzeźbiarza. Inne, jak postać klęczącej, zadziwiają kunsztem dekoracyjnym i perfekcją w oddaniu draperii. Interesowały go również wynalazki: piła, która tnę w wodzie, koło, które samo się obraca (wieczne marzenie o *perpetuum mobile*), a także, jak by powiedzieli Amerykanie, *gadgets* - w jaki sposób skonstruować anioła, który palcem zawsze pokazuje słońce, jak zrobić, aby rzeźbiony orzeł obracał głowę w kierunku księdza czytającego Ewangelię, czy sprytny mechanizm do ogrzewania rąk biskupa w czasie długiej mszy. Powieściopisarze przedstawiają średniowiecznych architektów jako sektę strzegącą zazdrośnie swych sekretów. Jeśli te tajemnice były istotnie ważne, musiały dotyczyć wiedzy ścisłej. Otóż gdyby przyjąć to założenie, architekci byłiby jedynymi ludźmi w średniowieczu, którzy znali właściwość figur geometrycznych, a także zasady wytrzymałości materiałów i podstawowe prawa mechaniki. Zeszyt Villarda milczy na ten temat. Jest zbiorem praktycznych przepisów, kucharską książką średniowiecznego architekta.

gadgets - niewielkie przedmioty, zwykle niepełniące funkcji użytkowej,

vademecum - książka zawierająca podstawowe wiadomości z jakiejś dziedziny,

perpetuum mobile - (łac., wiecznie się poruszające) - maszyna działająca wbrew prawom fizyki

I. Zadania do tekstu

1. Tekst Zbigniewa Herberta:

- ☐ A) jest opowiadaniem ☐ B) jest tekstem naukowym
☐ C) objaśnia zasady budowy średniowiecznych katedr ☒ D) ukazuje treść średniowiecznego dokumentu

2. Zachowana część dzieła Villarda de Honnecourt przybliży współczesnym:

- ☐ A) plany drewnianych konstrukcji dachów ☒ B) średniowieczną wiedzę na temat mechaniki
☒ C) opisy urządzeń usprawniających pracę budowniczych ☒ D) szkice elementów dekoracyjnych

3. Mówiąc o zachłannej ciekawości architekta autor tekstu podkreśla:

- ☐ A) nieuporządkowanie notatek Villarda ☐ B) brak wykształcenia architekta o wiejskim pochodzeniu
☐ C) wady charakteru architekta ☒ D) bogactwo doświadczeń Villarda przelanych na pergamin

4. W literaturze pięknej utrwalił się obraz średniowiecznych architektów jako:

- ☒ A) niechętnych do dzielenia się wiedzą ☐ B) posiadających wiedzę magiczną
☒ C) zachowujących wiedzę we własnym kręgu ☒ D) dysponujących odkryciami niedostępnymi innym uczonym

5. Zapiski i rysunki, o których mowa w tekście:

- ☐ A) miały charakter teoretyczny trudny do zastosowania w praktyce
☒ B) były cenne zarówno dla architektów, murarzy jak i rzeźbiarzy
☒ C) przedstawiały nietypowe elementy wyposażenia katedr
☐ D) nie podawały konkretnych wskazówek budowniczym

6. Podkreślony fragment:

- ☒ A) zawiera wyrażenie metaforyczne ☒ B) ukazuje niewspółmierność treści do rozmiaru dzieła
☒ C) informuje, że średniowieczny dokument jest poradnikiem ☒ D) wyraża uznanie dla autora średniowiecznego dzieła

II. Wiedza o literaturze

7. Regularna ilość sylab w wersach, rytm, rymy są cechami:

- ☐ A) wiersza wolnego ☒ B) hymnu ☒ C) pieśni ☐ D) fraszki

8. Komizm:

- ☐ A) jest typowy dla bajki ☒ B) występuje w komedii i satyrze
☒ C) ujawnia się w ukazaniu postaci lub sytuacji ☒ D) jest obecny w dialogach i monologach komedii

9. O anaforze można powiedzieć, że:

- ☒ A) jest szczególną formą powtórzenia ☐ B) jest odmianą metafory
☒ C) obejmuje początek wersu lub strofy ☐ D) występuje tylko w utworach lirycznych

10. Elementy charakterystyczne dla epiki, liryki i dramatu posiada:

- ☒ A) satyra ☐ B) fraszka ☐ C) bajka ☐ D) komedia

11. Środki stylistyczne:

- ☒ A) wywołują określone emocje odbiorcy ☒ B) pobudzają wyobraźnię
☐ C) występują tylko w poezji ☒ D) mogą opierać się m.in. na brzmieniu lub znaczeniu wyrazu

12. Fredro czerpał inspirację do pisania komedii z:

- ☐ A) wieloletnich studiów ☒ B) tego, że jako hrabia znał życie szlachty i jej przywary
☐ C) pracy w teatrze na dworze królewskim ☒ D) służby wojskowej i licznych życiowych doświadczeń

III. Zadania do lektur

13. Dyndalski, spotkawszy we drzwiach hajduka niosącego na tacy wazkę, talerz, chleb itd., odbiera od niego i wraca, zawiązuje serwetę pod szyję Cześnikowi, potem podaje talerz z polewką, co wszystko nie tamuje rozmowy. Powyższy fragment *Zemsty*:

- ☐ A) to tekst główny ☒ B) stanowi didaskalia
☒ C) informuje o rekwizytach i ruchu scenicznym ☒ D) daje wyraz relacji łączącej Cześnika i Dyndalskiego

14. Tytuły cześnik i podstoli (*Zemsta*):

- ☒ A) mówiły o pozycji społecznej w dawnej Polsce ☐ B) były dawnymi nazwiskami
☒ C) określały obowiązki tych osób na dawnym dworze władcy ☐ D) świadczą o tym, że akcja dramatu toczy się w średniowieczu

15. Punkt kulminacyjny akcji w *Zemście* obejmuje:

- ☐ A) przegnanie murarzy naprawiających mur graniczny ☐ B) przybycie Wacława do domu Cześnika
☒ C) zrujnowanie planów małżeńskich Cześnika przez podstęp Rejenta ☒ D) wezwanie Rejenta na pojedynek

16. Tchórzostwo, skłonność do przesady i kłamstwa, zarozumiałość (*Zemsta*) cechują:

- ☐ A) Rejenta ☐ B) Cześnika ☒ C) Papkina ☐ D) Dyndalskiego

IV. Nauka o języku

17. Na wykresie przedstawiono zdanie:

- ☒ A) Spełniłeś warunki, zatem zostaniesz przyjęty. ☒ B) Myślę, więc jestem. $\xrightarrow{1} \dots \xrightarrow{2}$
☒ C) Dostała wiadomość, dlatego przyszła. ☒ D) Wygrał, toteż otrzymał nagrodę.

18. Wyowiedzenie *W ruinach zamku wystawiono „Zemstę” Fredry*:

- ☒ A) jest bezpodmiotowe ☐ B) posiada orzeczenie imienne
☐ C) zawiera podmiot domyślny ☐ D) jest równoważnikiem zdania

19. Poprawnie zastosowano interpunkcję w zdaniu:

- ☒ A) Zadzwoń lub napisz. ☒ B) Tam, gdzie dotarł, założył osadę.
☐ C) Został w domu bo się przeziębł. ☒ D) Zanim napisał książkę, długo studiował.

20. *Cóż to za baran!* - podkreślone słowo jest:

- ☒ A) nacechowane ekspresywnie w odniesieniu do człowieka ☐ B) zgrubieniem
☐ C) homonimem ☒ D) neutralne w odniesieniu do zwierzęcia

21. W wypowiedziach *My jemy warzywa. oraz Myjemy warzywa.*:

- ☒ A) występują homonimy ☐ B) obydwa podmioty są domyślne
☐ C) identycznie brzmiące wyrażenia są czasownikiem i rzeczownikiem ☒ D) różnicę znaczeń można wyrazić poprzez intonację wypowiedzi ustnej

22. Dźwięczność głoski wpływa na zróżnicowanie znaczenia wyrazów:

- ☒ A) smok - smog ☐ B) toń - ton ☐ C) ser - sen ☒ D) wata - wada

23. Zaimek przymiotny nieokreślony występuje w wyrażeniu:

- ☒ A) jakaś kobieta ☐ B) któryś ołówek ☒ C) każdy człowiek ☐ D) ktokolwiek wie

24. Podkreślony wyraz:

- ☐ A) jest archaizmem ☒ B) jest neologizmem
☒ C) ma formę czasownika ☒ D) pełni funkcję orzeczenia

*Buchnęły jak fanfara
żyrandole-bogacze
jedyń złoty karat
odsamotnił poddasze.
/M. Białoszewski, Mieszkanie w mieście/*

25. Wyłącznie partykuły zawiera szereg:

- ☐ A) oby, nie, toteż ☒ B) niech, by, no ☐ C) że, ach, to ☐ D) bo, tak, że

26. Błędnie zapisano związek frazeologiczny:

- ☒ A) puszka Persefony ☒ B) pięta Heraklesa ☐ C) stajnia Augiasza ☐ D) nić Ariadny